

Parasta ennen uusia avauksia

TOIMITTAJA – TIEDON ETSIJÄ JA VAIKUTTAJA

Helsinki: WSOY 2005. 175 s.

Journalistiikan lehtorin Tapani Huovilan laatima oppikirja *Toimittaja – tiedon etsijä ja vaikuttaja* on evoluutioversio *Toimittaja – vastuussa oleellisesta muutoksessa* -kirjasta, joka julkaistiin ensimmäisen kerran yhdeksän vuotta sitten. Kirjojen pohjana ovat olleet Huovilan luennot, joita hän on pitänyt Jyväskylän yliopistossa 18 vuoden ajan.

Se, että oppikirjaa on uudistettu useaan otteeseen ja sen tekijä on luennoinut kyseisestä aiheesta vuodesta toiseen, on lähtökohtaisesti tietenkin hyvä asia. Tekijän argumentaatio on vuosien saatossa hioutunut ja kirjassa on pystytty tarjoamaan ajantasaista tietoa journalismista ja mediasta. Vanhan päälle rakentamista voi kuitenkin pitää myös kahleena. Kun kaiken on jo tehnyt useampaan kertaan, olemassa olevan kyseenalaistaminen ja uusien lankojen löytäminen vaatii paljon itseruokintaa ja luovuutta.

Tiedonvälitys, objektiivisuus ja sananvapaus nähdään tuoreesakin kirjassa toimittajan työn kulmakiviksi, mutta näitä ”opinkappaleita” on haastettu aiempaa pontevammin ja onnistettu näin rakentamaan journalismista entistä ristiriitaisempi luomus. Vaikka varauksien tekeminen saattaa kiusata alalle ensiaskeleitaan ottavaa, ehtolauseet ovat paikallaan, jotta lukijalle syntyy todentuntuinen käsitys toimitustyöstä. *Journalistin ohjeista* ja muista periaatteista toimittaja saa tukea vain tiettyyn pisteeseen asti. Julkaisupäätöksiä pitää punnita tapauskohtaisesti, eikä oman toiminnan seurauksien arviointiakaan voi ohittaa. Päätösten tekeminen ei ole helppoa, minkä Huovila havainnollistaa oivallisesti esimerkeillään Säästöpankkien pilkkomisesta ja terroristeista.

Huovila tekee pitkin matkaa osuvia pelkistyksiä toimitustyöstä, mutta niitä tukevia esimerkkejä hän tarjoaa epätasaisesti. Yksilön suojaa käsiteltäessä esimerkkejä on tarjolla viisin kappalein, mutta juttuaiheen

valinnasta, ideoinnista ja haastattelusta kerrotaan lähes yksinomaan yleisellä tasolla. Kirjaan valituissa esimerkeissä korostuvat poikkeuksellisuus ja toimitusorganisaatiot. Niiden ohheen jäin kaipaamaan esimerkkejä, joissa olisi analysoitu perusjuttuja tekevien rivitoimittajien työtä. Esimerkkikirjon laventamista kentälle haastattelemaan journalistejä ja havainnoimaan toimitustyötä. Tätä kirjaa varten on tehty neljä haastattelua, ja niissäkin on rajauduttu vain monikanava-toimittamiseen.

Niitä aiemmin peräämiäni uusia lankoja voisi etsiä myös Suomen rajojen ulkopuolelta. Kun toimitustyön pääperiaatteet ovat varsin likeiset Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa eikä angloamerikkalainen toimituskulttuuriakaan ole täysin vierasta meille, niin on hämmäntävää huomata, että kirjallisuusluetteloon ei ole kelpuutettu ainuttakaan vieraskielistä lähdeä. On vaikea uskoa, että Henk Prakken uutiskriteerien ja Jörgen Westerstählin objektiivisuusteorian jälkeen ulkomailla ei olisi saatu aikaiseksi relevanttia pohdintaa journalismista.

Narinoistani huolimatta olen sitä mieltä, että *Toimittaja – tiedon etsijä ja vaikuttaja* on paras suomenkielinen johdatus toimitustyöhön, ja siksi sen tulisi kuulua jokaisen journalistiksi aikovan lukemistoon. Suosittelen kirjan lukemista myös kokeneille toimittajille. Journalistien jatkokoulutuksen ei pitäisi urautua vain omien aihealueiden parempaan haltuunottoon, vaan olisi suotavaa, että toimittajat älyäisivät aika ajoin palata myös perusteiden pariin.

KARI KOLJONEN

Juridiikkaa ja viestintä-politiikkaa

Eero Paukku: SANANVAPAUSEN TELEVISIO- JA RADIOTOIMINNAN SÄÄNTELYSSÄ.

Helsingin oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisut. Kansainvälisen talousoikeuden instituutti, Helsinki 2005, 173 s.

Sananvapauden suhdetta televisio- ja radiotoimintaan on viime aikoina tutkittu varsin vähän. Väitöskirjaa valmistelevalta Eero Paukun tutkimus *Sananvapaus televisio- ja radiotoiminnan sääntelyssä*, joka perustuu hänen lisensoitettuihonsa, korjaa mielenkiintoisella tavalla tätä puutetta.

Tutkimus jakaantuu selkeästi kahteen osaan, kuvailevaan ja analysoivaan osaan ja pohdiskelevampaan osaan. Kuvailevaan osaan voidaan lukea tutkimuksen luvut II–IV, joissa käsitellään eurooppalaista ja suomalaista sananvapausdoktriinia, sananvapautta ja televisiotoiminnan sääntelyä EY:n oikeudessa ja Euroopan neuvoston mediapolitiikkaa. Pohdiskelevampi ja kantaa ottavampi ote sisältyy lukuihin V–VI, joissa käsitellään sananvapautta ja televisio- ja radiotoiminnan sääntelyä Suomessa, tehdään yhteenvedo ja suoritetaan johtopäätöksiä.

Tutkimuksen luvussa I, joka on vaatimattomasti nimetty pelkästään johdannoksi, esitetään sen tutkimuskysymys ja tutkimusongelma. Tutkimuskysymys on lyhyesti kuvattuna seuraava: televisiotoimintaa on Suomessa säännelty perinteisesti sananvapauden ja kansallisen edun näkökulmista. Sananvapauden tulokinnassa on painottunut yksilön oikeus vastaanottaa mahdollisimman monimuotoista informaatiota television ja radion välityksellä. Tämän oikeuden toteutumista julkisen vallan on tullut myös erityisesti turvata. Johdannon mukaan ensinnäkin ”sananvapaus on televisio- radiotoiminnan sääntelyssä ymmärretty vapausoikeudellisesta perinteestä poikkeavasti, eikä lehdistönvapauden (medianvapauden) lähtökohta ole vaikuttanut siinä niin vahvasti kuin lehdistön sääntelyssä”. Toi-